

ปีที่ 15 ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน-มิถุนายน 2562

แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในศาสนา ศีลธรรม
และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจันทบุรี
GUIDELINES TO PROMOTE TEACHING OF SOCIAL STUDIES IN
RELIGIONS, MORALITIES, AND ETHICS FOR TEACHERS
UNDER CHANTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล*
Patcharin Rujiranukul
สุรีย์มาศ สุขกลี**
Sureemas Sukasi

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม และหาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 47 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .58 - .95 และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 348 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน ใช้วิธีการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

* อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
e-Mail: patcharin_one@hotmail.com

** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1. สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับน้อย และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

3. กลไกสำคัญในการจัดการเรียนรู้คือ ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ได้แก่ 1) ส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้และมีทักษะสำคัญอย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เชื่อมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่เน้นการท่องจำมากเกินไป 3) พัฒนาการผลิตสื่อและออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน 4) พัฒนาความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แก่ครูผู้สอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการวัดผล

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา, สาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

ABSTRACT

The purposes of this research were to study conditions and problems of social study learning management and establish guidelines to advance social study learning management in the subject area of religion, moral, and ethics for teachers in schools under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office. The research instrument was a five-level rating scale with 47 items. Its discrimination power per item was between .58 - .95, and the reliability of the questionnaire was at .95. The sample consisted of 348 teachers who taught social study, religion and culture in the schools under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1 and 2. The sample was selected by multi-stage sampling method. The collected data were analyzed by percentage, mean and standard deviation. Focus group discussion and content analyzes according

to the discussion were employed in order to find guidelines to promote social study learning management of religion, moral and ethics subjects for the teachers in the schools under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office. The results in this research showed that:

1. The condition of social study learning management on religion, moral and ethics subjects of the teachers in the schools under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office as a whole was significance. The teaching and learning activities are rank on the top. The assessment and evaluation, teachers were at a high level, and learning resource and media were average.

2. The problems of social study learning management for religion, moral and ethics subjects of the teachers in the schools under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office in total was at a medium level. When ranging each item from highest to lowest, it showed that; learning resource and media was at a significance, teaching and learning activities were average, teachers, assessment and evaluation were at the bottom.

3. The essential mechanism of learning management was the teachers themselves. They needed to pay attention on learning activities, learning resources and media, assessment and evaluation, and learning management in which the learners could genuinely apply learned knowledge in their daily lives. The guidelines to promote social study leaning management of religion, moral, and ethics subjects included: 1) encouraging and developing the teachers to continuously have necessary knowledge and skills, 2) promoting varieties of teaching and learning activities that facilitated learning in which these activities should not focus too much on memorizing, 3) developing various learning media innovation and design as well as encouraging the learners to use different learning resources outside the classroom, and 4) improving assessment and evaluation skills for the teachers in order to encourage them to participate in stipulating an evaluation method.

Keywords: teaching of social studies, religions moralities and ethics, Chanthaburi Primary Educational Service Area Office.

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบัน ทั้งหน่วยงานด้านการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม เน้นการสอนให้บุคคลตระหนักถึงศีลธรรม มุ่งให้บุคคลนำหลักธรรมทางศาสนามายึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิต สถาบันหรือหน่วยงานสำคัญที่ถูกคาดหวังและมีบทบาทในการอบรมขัดเกลาพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนดีคือ สถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งครูภายในสถานศึกษาถือว่ามีส่วนสำคัญในการปลูกฝังสั่งสอนผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว

ครูเป็นวิชาชีพที่สังคมยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีภาระหน้าที่สำคัญยิ่งต่อสังคม เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่มีทั้งความดี ความเก่ง และทันสมัย สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามแก่ผู้เรียน โดยครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้เรียนและคนในสังคม สามารถดำรงชีวิตที่ดีงามและมีความสุข (สุพัฒน์ เศรษฐาคมกุล, 2556, หน้า 1) สอดคล้องกับการบรรยายพิเศษของ พินิติ รตะนานุกูล เลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558, หน้า 7) ที่กล่าวว่า การทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง จึงต้องมีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถในการสอน มีคุณธรรม จริยธรรม มีศรัทธา และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู สามารถนำความรู้ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ศิษย์ได้อีกด้วย โดยเฉพาะครูสังคมศึกษา เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาจะประกอบไปด้วยสาระต่าง ๆ ดังนี้ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้วิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้สำคัญ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศีลธรรม จริยธรรมของผู้เรียนให้สามารถดำรงตนได้อย่างเป็นปกติสุขและเป็นไปตามพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน เนื่องจากการพัฒนาทางศีลธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อมกันในทุก ๆ ด้าน ทั้งการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านพฤติกรรม ด้านสังคม และด้านอารมณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีวิวัฒนาการการเจริญเติบโตทางสติปัญญา ความคิด อารมณ์ สังคม และพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงามของศีลธรรมนั้น ๆ เมื่อโตขึ้นก็จะได้เป็นคนดีมีศีลธรรมและจริยธรรม ผู้เรียนจะได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนามนุษย์ ดังนั้นการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อครูผู้จัดการเรียนรู้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคในการจัดการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสนใจ และมีความสุขในการเรียน สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เป็นหนึ่งในสถานศึกษาเขตบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่คณะครุศาสตร์ได้ส่งนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาต่าง ๆ ไปฝึกประสบการณ์ปฏิบัติการสอน รวมทั้งมีความร่วมมือด้านวิชาการโดยเฉพาะการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี และหาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
2. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ประชากรคือ ครูผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 2,648 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 348 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของยามานะ (Yamane, 1970, pp. 580-581) ที่ความคลาดเคลื่อน .05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ (check list) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เป็นแบบประเมินค่า (rating scale) ของลิเคิร์ท จำนวน 47 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ตามเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ตัวแทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 2 คน และตัวแทนครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก 2) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก 3) ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก และ 4) ด้านแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับน้อย และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

3. แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่ากลไกสำคัญในการจัดการเรียนรู้คือ ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ได้แก่

3.1 ส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้และมีทักษะสำคัญอย่างต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้อย่างลึกซึ้งถ่องแท้เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม จัดให้มีกิจกรรมโครงการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรมของครูผู้สอนอยู่เสมอ พัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ด้านการพูด เช่น การพูดโน้มน้าวใจผู้เรียนให้มีความสนใจต่อการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูผู้มีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

3.2 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่เน้นการท่องจำมากเกินไป ด้านการจัดการเรียนการสอนต้องมีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย และมีความสนุกต่อบทเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีรูปแบบหลากหลายให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดและแสดงเหตุผลเกี่ยวกับประเด็นทางศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรมในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองในบางกิจกรรม เช่น ศาสนพิธี จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเชิญวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญภายนอกร่วมในกิจกรรม หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการกับรายวิชาอื่นอย่างเหมาะสม

3.3 พัฒนาการผลิตสื่อและออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน การจัดการเรียนรู้ต้องมีสื่อการเรียนรู้หลากหลายและเพียงพอ โดยเฉพาะสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สื่อการเรียนรู้ต้องอยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งาน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและผลิตสื่อประกอบการเรียนรู้ จัดให้ผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม เช่น สถานที่สำคัญเกี่ยวกับศาสนา

3.4 พัฒนาความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แก่ครูผู้สอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการวัดผล การวัดและประเมินผลควรเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง พัฒนาความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แก่ครูผู้สอนให้มีความเข้าใจในหลักเกณฑ์การวัดและประเมินอย่างเหมาะสม ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการวัดผล และผู้เรียนควรมีโอกาสรับรู้ผลการวัดและประเมินนั้นเป็นระยะ การวัดและประเมินผลต้องวัดผลทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติอย่างครอบคลุม รวมทั้งการวัดและประเมินผลต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

อภิปรายผล

แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่ากลไกสำคัญในการจัดการเรียนรู้คือ ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ในชีวิตประจำวัน จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ได้แก่

1. การส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้และมีทักษะสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้อย่างลึกซึ้งถ่องแท้เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม จัดให้มีกิจกรรมโครงการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรมของครูผู้สอนอยู่เสมอ พัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะด้านการพูด เช่น การพูดโน้มน้าวใจผู้เรียนให้มีความสนใจต่อการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูผู้มีส่วนประกอบจัดการเรียนรู้ด้านศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อหาแนวทางที่ดีในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

2. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่เน้นการท่องจำมากเกินไป โดยการจัดการเรียนการสอนต้องมีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดและแสดงเหตุผลเกี่ยวกับประเด็นทางศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรมในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม จัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองในบางกิจกรรม จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน เชิญวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาร่วมในกิจกรรม หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการกับรายวิชาอื่นอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรุณา กองฝ่าย (2558) ที่พบว่า ครูผู้สอนควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับนักเรียนรายบุคคล พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. พัฒนาการผลิตสื่อและออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเพียงพอ รวมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน สื่อการเรียนรู้ต้องอยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งาน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและผลิตสื่อประกอบการเรียนรู้ จัดให้ผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม เช่น สถานที่สำคัญเกี่ยวกับศาสนา สื่อการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้อย่างมาก ช่วยขยายการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดลพร วัฒนาเจริญโกศา (2554) ที่พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ห้องเรียน ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนครบถ้วน ควรจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ มีลานกิจกรรมเพื่อใช้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมภายในโรงเรียน และสอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2547) ที่เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้หลายลักษณะทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามความสามารถของตน และควรติดตามผลพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

4. พัฒนาความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แก่ครูผู้สอน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการวัดผล การวัดและประเมินผลควรเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง

พัฒนาความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แก่ครูผู้สอนให้มีความเข้าใจในหลักเกณฑ์การวัดและประเมินอย่างเหมาะสม ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการวัดผล และผู้เรียนควรมีโอกาสรับรู้ผลการวัดและประเมินนั้นเป็นระยะ การวัดและประเมินผลต้องวัดผลทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติอย่างครอบคลุม รวมทั้งต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประทีป ภิรมย์นาค (2559) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่าควรจัดให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรสวรรค์ พงษ์ดี (2551) ที่พบว่าโรงเรียนต้องส่งเสริมให้ครูวัดผลและประเมินผลนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ให้มีความรู้ด้านศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรมอย่างถ่องแท้ มีทักษะสำคัญและจำเป็นในการเป็นครูวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
2. โรงเรียนควรให้ความสำคัญด้านแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ โดยส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ทั้งในการใช้และผลิตสื่อที่มีความทันสมัย เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้ใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน
3. ครูผู้สอนในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล อย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเชิงคุณภาพด้านแนวปฏิบัติที่ดีของครูผู้สอนที่ประสบความสำเร็จหรือมีประสบการณ์การสอนดีเด่นในด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ดลพร วัฒนาเจริญโกคา. (2554). **แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนและจริยธรรมของผู้เรียน โรงเรียนเอกชนนอกระบบเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. **วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม**, 3(1), หน้า 23-24.
- ประทีป ภิรมย์นาค. (2559). **ปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรสวรรค์ พงษ์ดี. (2551). **แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). เลขาธิการสภาการศึกษาย้ำ คุณภาพการศึกษาของเด็กขึ้นอยู่กับครูผู้สอน. **วารสารการศึกษาไทย**, 12(120), หน้า 7.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2547). หน่วยที่ 4 การจัดระบบการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชา การสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 1-7**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุพัฒน์ เศรษฐมกุล. (2556). **กิจกรรมสร้างเสริมวินัยในตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแนวจิตตปัญญาศึกษา**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรอุมา กองฝ้าย. (2558). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essential of psychological testing* (5th ed.). New York, NY: Haper Collins.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York, NY: Harper and Row.